לאחר שהתבאר שמסירת הבת לשלוחי הבעל משנה את מיתתה מסקילה לחנק, מבררת הגמרא האם דינה יכול להשתנות שוב. מסתפקת הגמרא: **וְאִימָּא** – האם נאמר, שנערה המאורסה שנמסרה לשלוחי הבעל והשתנה דינה להתחייב בחנק, אם זינתה, **חֵיכָא דְּהָדְרָא לְבֵי נָשָׂא** – באופן שחזרה לבית אביה אחר שנמסרה לשלוחי הבעל, קודם שמסרוה ליד בעלה, **הָדְרָא לְמִילְּתָא קַמַּייְתָא** – חוזרת לדינה הראשון, שאם זינתה חייבת סקילה, או שנאמר שהיא נשארת בדין חנק, כנשואה.

הגמרא פושטת את הספק מברייתא: **אָמַר רָבָא, הָהוּא** – ספק זה, **כְּבָר פְּקָקָהּ** – כבר הכריע **תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, דְּתַנָּא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל**, נאמר בתורה בפרשת הפרת נדרים (במדבר ל ו) 'וְנִדְּרָה **אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ**', כלומר, אין מי שיכול להפר נדריה. ויש לשאול, **מַה תַּלְמוּד לוֹמַר** – מדוע הוצרכה התורה לכתוב זאת, **וַהֲלֹא** אשה זו **מוֹצֵאת מִכְּלַל אָב וּמוֹצֵאת מִכְּלַל בַּעַל** – כשנישאת יצאה מרשות אביה, ובשהתגרשה או התאלמנה יצאה גם מרשות בעלה, ופשוט שאין מי שיכול להפר את נדריה. **אֶלָּא** בא הפסוק להשמיענו אופן זה, **חֲרֵי שֶׁמָּסַר הָאָב** את בתו **לְשִׁלּוּחֵי הַבַּעַל, אוֹ שֶׁמָּסְרוּ** אותה **שְׁלוּחֵי הָאָב לְשִׁלּוּחֵי הַבַּעַל**, ונדרה בדרך, **וְנִתְאַרְמְלָה בַּדֶּרֶךְ אוֹ נִתְגָּרְשָׁה** בדרך, **חַיְּיבִי אֲנִי קוֹרֵא בָּהּ** – יש להסתפק מה גדרה באותה שעה, **'בֵּית אָבִיהָ' שֶׁל זוֹ, אוֹ 'בֵּית בַּעְלָהּ' שֶׁל זוֹ** – האם היא נחשבת כנערה בבית אביה או כנערה בבית בעלה, ומי מפר את נדרה. **אֶלָּא** – על אופן זה בא הפסוק **לוֹמַר לְךָ, כֵּיוָן שֶׁיָּצְאָה שָׁעָה אַחַת מֵרְשׁוּת הָאָב** כשנמסרה לשלוחי הבעל, **שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר** נדריה, אף אם נתאלמנה או נתגרשה וחזרה לרשות אביה. ומברייתא זו יש לפשוט אף את הספק לגבי חיוב מיתה על זנות, שכיון שנמסרה לשלוחי הבעל ויצאה מרשות אביה, דינה בחנק כנשואה, ואפילו אם זינתה אחר שחזרה לבית אביה.

* * *

הגמרא חוזרת לעיקר דברי הברייתא שהובאה לעיל (מח:), שנערה שנמסרה לשלוחי הבעל וזינתה, דינה בחנק כנשואה, ומסייעת לזה ממשנה: **אָמַר רַב פָּפָּא, אַף אֲנַן נַמִּי תָּנֵינָא** – אף במשנה שנינו כדין האמור בברייתא, שכך שנינו (סנהדרין סה:), **'הַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה, אֵינוֹ חַיָּיב** סקילה **עַד שֶׁתְּהֵא נַעֲרָה, בְּתוּלָה, מְאוֹרָסָה, וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ**', ויש לדייק את לשון המשנה, **בְּשֶׁלָּמָּא** – מובן מדוע הוצרכה המשנה לכתוב **'נַעֲרָה'**, כדי למעט **'בְּתוּלָה'**, **וְלֹא בְּעוּלָה. 'מְאוֹרָסָה'**, **וְלֹא נְשׂוּאָה**. שכל אלו אינן חייבות סקילה. אלא מה ששנה התנא **'בְּבֵית אָבִיהָ'**, **לְמַעוּטֵי מַאי** – מה בא למעט, והרי כל ארוסה בבית אביה היא, **לָאו** – האם אין כוונתו **לְמַעוּטֵי** אופן שאינה לא בבית בעלה ולא בבית אביה, והיינו **בְּשֶׁמָּסַר הָאָב לְשִׁלּוּחֵי הַבַּעַל**, שאף שאינה נשואה ממש, מכל מקום כיון שאינה בבית אביה אינה בסקילה אלא בחנק.

הגמרא מסייעת לדין זה ממשנה נוספת: **אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אַף אֲנַן נַמִּי תָּנֵינָא** במשנה בסנהדרין (פט.), **'הַבָּא עַל אֵשֶׁת אִישׁ, בֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל לְנִשּׂוּאִין אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה, הַבָּא עָלֶיהָ חֲרֵי זֶה בְּחֶנֶק**', ויש לדייק מלשון המשנה שנקטה לשון **'נִכְנְסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל' בְּעַלְמָא**, ולא אמרה 'שנבנסה לחופה', והיינו לרבות אף אופן שמסרה האב לשלוחי הבעל, שמיתתה בחנק ולא בסקילה. מסיימת הגמרא: **שְׁמַע מִינָּהּ** – אכן מוכח כן.

## משנה

משנתינו עוסקת בחיוב האב לזון את בנותיו: **הָאָב אֵינוֹ חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ** בעודו חי. **זֶה מַדְרֵשׁ דָּרַשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה** ביום שמינוהו להיות נשיא **לִפְנֵי חֲכָמִים בְּ'כֶרֶם בְּיַבְנֶה'** – כשהיו החכמים ביבנה, וישובים שורות שורות בכרם, שתי תקנות תיקנו בית דין בענין חיוב הבעל לאשתו לזון את הילדים שתלד לו, וחיוב זה הוא 'תנאי כתובה' המחייב כל אדם הנושא אשה, וכך הוא מתחייב לאשתו, שאם ימות אחריה ולא תגבה את כתובתה, אזי **הַבָּנִים** שיוולדו לה ממנו **יִירְשׁוּ** את הנכסים שהכניסה לו בנדונייתה [מלבד חלקם בירושה שיירשו עם שאר האחים, מנשים אחרות], **וְהַבָּנוֹת יְזוֹנוּ** מנכסיו עד שיתבגרו או ינשאו. ויש ללמוד ולדמות את החיובים זה לזה, **מַה הַבָּנִים אֵינָן יוֹרְשִׁין** את כתובת אמם **אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת הָאָב**, שכן לשון ירושה הכתוב בכתובה שייך רק לאחר מיתה, **אַף הַבָּנוֹת אֵין נִיזּוֹנוֹת** מנכסי האב **אֶלָּא לְאַחַר מִיתַת אָבִיהֶן**, אבל בעודו חי אינו חייב לפרנסם.

* * *

## גמרא

הגמרא מברר את גדרי חיובי האב במזונות בניו ובנותיו. שנינו במשנה: 'האב אינו חייב במזונות בתו'. מדייקת הגמרא: **בְּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ הוּא דְּאֵינוֹ חַיָּיב, הָא** – אבל **בְּמְזוֹנוֹת בְּנוֹ, חַיָּיב**. מוסיפה הגמרא ומדייקת: **בִּתּוֹ נַמִּי** – אף במזונות בתו, **חוֹבָה הוּא דְּלֵיכָּא** – אמרה המשנה רק ש'אינו חייב', **הָא מִצְוָה אִיכָּא** – אבל מוטלת עליו מצוה לזונה. ולפי זה מקשה הגמרא: **מַנִּי מַתְנִיתִין** – כדעת מי שנויה משנתנו, **וְהֵרִי לֹא כְּרַבִּי מֵאִיר הִיא, לֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְלֹא כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא.**

מביאה הגמרא את הברייתא בה שנויות דעות התנאים הללו, ומבארת מדוע אין משנתינו יכולה לסבור כמותם: **דְּתַנְיָא** בברייתא, **מִצְוָה** על האב **לָזוּן אֶת הַבָּנוֹת**, וקל **וְחוֹמֶר לַבָּנִים** – שמצוה עליו לזונם, כיון **דְּעָסְקֵי בְּתוֹרָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִצְוָה לָזוּן אֶת הַבָּנִים, וְקַל וָחוֹמֶר לַבָּנוֹת, מִשּׁוּם זִילּוּתָא** – שזלזול וגנאי הוא להן לחזר על הפתחים. **רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, חוֹבָה לָזוּן אֶת הַבָּנוֹת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן**, שכן הוא מתנאי הכתובה, **אֲבָל בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן, אֵלּוּ וְאֵלּוּ** – הבנים והבנות, **אֵינָן נִיזּוֹנִין**, ואפילו מצוה אין בדבר. ומעתה קשה, **מַנִּי מַתְנִיתִין** – כדעת מי סוברת משנתינו, **אִי כְּרַבִּי מֵאִיר, הָא אָמַר שֶׁבְּבָנִים יש מִצְוָה** לזונם, ואין זו חובה, ואילו ממשנתינו מדויק שחובה היא לזון את הבנים. **אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָא אָמַר בָּנִים נַמִּי** רק **מִצְוָה** היא לזונם, ואין זו חובה. **וְאִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא**, הרי הוא סובר **שֶׁאֲפִילּוּ מִצְוָה נַמִּי לֵיכָּא** – אין מצוה כלל לזון לא את הבנים ולא את הבנות, ואילו מדברי התנא במשנתינו משמע שיש חובה לזון את הבנים ומצוה לזון את הבנות.

הגמרא מתרצת שניתן להעמיד את המשנה כדעת כל אחד מהתנאים. מתרצת הגמרא: **אִיבָּעְיָא אֵימָּא** – אם תרצה אמור שמשנתינו **כְּרַבִּי מֵאִיר הִיא, וְאִיבָּעְיָא אֵימָּא רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְאִיבָּעְיָא אֵימָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא הִיא.**

מבארת הגמרא את דבריה: **אִיבָּעְיָא אֵימָּא** משנתינו **כְּרַבִּי מֵאִיר הִיא**, הסובר שיש מצוה לזון את הבנות וקל וחומר לבנים, **וְהָכִי קָאָמַר** התנא במשנתינו, **'הָאָב אֵינוֹ חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹת בִּתּוֹ', וְהוּא הַדִּין לְבָנוֹ**, שסובר התנא שאין חיוב לזונו, ויש לדייק, **הָא מִצְוָה בְּבִתּוֹ אִיכָּא** – אבל יש מצוה לזון את הבנות, וקל **וְחוֹמֶר לַבָּנִים** שמצוה על האב לזונם, משום שהם עוסקים בתורה, וכדברי רבי מאיר בברייתא. **וְאַאי דְּקָתָנֵי** – והטעם שנקט התנא במשנתינו **'בִּתּוֹ'**, אין כוונתו שב'בנו' הדין שונה, אלא **הָא קָא מַשְׁמַע לָן** – דבר זה בא התנא להשמיענו,

דַּאֲפִילּוּ בְּתוֹ, שפחות מסתבר להצריכו לזונה, שהרי אינה עוסקת בתורה, מכל מקום חוֹבָה הִוא דִּלְיָבָא – רק חיוב אין על האב לזונה, הָא מִצְוָה אִיכָּא – אך יש לו מצוה לזונה. ואם היה התנא כותב דין זה בבנו, שהאב פטור ממזונותיו, אמנם היינו מדייקים שרק חיוב אין, אבל יש מצוה לזונו, אך היינו סבורים שזהו רק בבנו, שעוסק בתורה. ולכן כתבה כן המשנה לגבי בתו, כדי שנדייק שאף לגביה יש מצוה, וכל שכן לבנים.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, משנתינו כְּרַבִּי יְהוּדָה היא, שמצוה לזון את הבנים וקל וחומר לבנות, וְהָכִי קָאָמַר התנא במשנה, הָאָב אֵינוֹ חַיָּיב בְּמָזוֹנוֹת בִּתּוֹ, אף שמחמת כן תחזר על הפתחים, וְכָל שֶׁכֵּן לְבָנוֹ שאינו חייב לזונו, הָא מִצְוָה, אף בְּבָנוֹ אִיכָּא – ישנה, וְכַל וָחוֹמֶר לַבָּנוֹת, שמצוה לזונן. וְהָא דְּקָתָנֵי במשנה 'בִּתּוֹ', אף שגם בבנו אין חיוב אלא מצוה, הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דַּאֲפִילּוּ בִּתּוֹ שיותר מסתבר להצריכו לזונה, חוֹבָה לֵיכָּא – אין חיוב עליו לזונה, אלא רק מצוה.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, משנתינו כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא היא, שאין מצוה על האב לזון את בניו ובנותיו, וְהָכִי קָאָמַר התנא במשנה, האב אֵינוֹ חַיָּיב בְּמָזוֹנוֹת בִּתּוֹ, וְהוּא הַדִּין לְבָנוֹ, שאינו חייב לזונו, וְהוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ מִצְוָה נָמֵי לֵיכָּא – ובשניהם אין אפילו מצוה לזונם, וְאין לדייק מלשון המשנה 'אינו חייב' שרק חיוב אין אבל מצוה יש, וכמו שדייקה הגמרא לעיל, אלא אֲיִידִי דְּתָנוֹת לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן חוֹבָה – אגב כך שחיוב מזונות לבנות לאחר מיתתו, המוזכר בסיפא, הוא חיוב על האב, תָּנָא נָמֵי – שנה גם התנא לגבי הזמן שהאב חי לשון הפוכה, 'אֵינוֹ חַיָּיב', אך באמת אפילו מצוה אין בכך.

הגמרא מביאה מימרא נוספת בענין זה: אָמַר רַבִּי אֵילְעָא, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בַּר חֲנִינָא, בְּאוּשָּׁא – כשישבו הסנהדרין בעיר אושא, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא אָדָם זָן [–חייב לזון] אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו כְּשֵׁהֵן קְטַנִּים.

מסתפקת הגמרא: אִיבָּעֵיָא לְהוּ, הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ אוֹ אֵין הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ – האם הלכה כמותו, או לא.

הגמרא מביאה מעשים שהיו אצל האמוראים, מהם ניתן לפשוט ספק זה: תָּא שְׁמַע, כִּי הֲוָה אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה – כאשר באו לפני רב יהודה אנשים שסירבו לזון את בניהם הקטנים, אָמַר לְהוּ, יְאֲרוֹד יָלְדָה, וְאַבְּנֵי מָתָא שַׁדְיָא – הַתַּן הוליד ולדותיו, ועל בני העיר הטיל צרכי פרנסתם, משל הוא, כלומר, שהם נוהגים עם בניהם באכזריות כְּתַן שאינו מרחם על בניו. ומוכח שאף שהוכיחם רבי יהודה וגינה אותם, מכל מקום לא כפה אותם על כך.

מעשה נוסף: כִּי הֲוָה אָתוּ – כשהיו באים אנשים אלו לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אָמַר לְהוּ רב חסדא, כְּפוּ לֵיהּ אַסֵּיתָא בְּצַבּוּרָא – הניחו מכתשת הפוכה על פיה במקום שהציבור נמצא, וְלֵיקוּם וְלֵימָא – ויעמוד עליה אותו אדם כדי שיהיה גבוה וישמעוהו הכל, ויאמר, עוֹבְדָא בָּעֵי בְּנֵיהּ וְהָהוּא גַּבְרָא לָא בָּעֵי בְּנֵיהּ – אפילו העורב, שהוא אכזרי, רוצה בבניו וזן אותם, ואדם זה אינו רוצה בבניו, ואינו נותן להם מזונות. ואף כאן מוכח שלא כפה אותו על כך.

קודם שתמשיך הגמרא בנידון זה, מבררת הגמרא את לשון ההכרזה. שואלת הגמרא: וְעוֹרְבָא בָּעֵי בְּנֵיהּ – וכי העורב זן את בניו, וְהָכְתִיב (תהלים קמז ב) 'נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ', כלומר, ה' זן את בני העורב שאין מי שיאכילם, מפני שהעורב אכזרי על בניו, הרי שהעורב אינו זן את בניו. מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא בְּחִיוָּרֵי – הפסוק נאמר על עורבים לבנים, והיינו בקטנותם, שכיון שהאב והאם רואים שאינם שחורים כמותם שונאים אותם ואינם זנים אותם, הָא בְּאוּכְמֵי – ואילו רב חסדא דיבר בעורבים שחורים, לאחר שגדלו והשחירו, שאז האב והאם אוהבים אותם וזנים אותם.

ממשיכה הגמרא ומביאה מעשה נוסף בענין זה: כִּי הֲוָה אָתֵי לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּא, אָמַר לֵיהּ רבא לאותו אב, נִיחָא לָךְ דְּמִיתַּזְנֵי בְּנָיךְ מְצָדָקָה – האם נוח לך שיהיו בניך ניזונים מן הצדקה. ומכל המעשים הללו מוכח שאין כופים את האב על כך, הרי שהם סוברים שלא כדברי רבי אילעא, שבאושא התקינו שיהא האב חייב לזון את בניו הקטנים.

הגמרא מבארת שיש אופנים שכופים את האב לזון את בניו הקטנים: וְלֹא אָמְרָן – לא אמרנו דין זה, שאין כופים את האב לזון את בניו הקטנים, אֶלָּא דְּלֹא אַמִּיד – רק כשאין האב עשיר, אֲבָל אם הוא אַמִּיד, כָּפִינַן לֵיהּ עַל כָּרְחֵיהּ – כופים אותו לזונם, שהרי כופין כל אדם על הצדקה. ומביאה הגמרא מעשה של כפייה על הצדקה: כִּי הָא – כמעשה זה דְּרָבָא כָּפֵיהּ – כפאו לְרַב נָתָן בַּר אַמֵּי, וְאַפֵּיק מִינֵּיהּ – והוציא ממנו בעל כרחו אַרְבַּע מֵאָה זוּזֵי לִצְדָקָה.

* * *

אגב המימרא הקודמת, מביאה הגמרא מימרא נוספת של רבי אילעא בענין תקנה שהתקינו באושא: אָמַר רַבִּי אֵילְעָא, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, בְּאוּשָּׁא הִתְקִינוּ, אדם הַכּוֹתֵב בשטר שמעכשיו [בעודו חי] יהיו כָּל נְכָסָיו לְבָנָיו, אף על פי שמן הדין איבד את זכותו בנכסים ובניו זכו בהם בקנין גמור, מכל מקום תיקנו חכמים שהוא וְאִשְׁתּוֹ יהיו נִזּוֹנִים מֵהֶם – מאותם נכסים.

מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ רַבִּי זֵירָא, וְאִיתֵּימָא – ויש אומרים שהקשה כן רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, וכי הוצרכו לתקנה מיוחדת זו, והלא גְּרוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ – חידוש גדול יותר אמרו חכמים, אַלְמָנָתוֹ נִזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו, כלומר, אדם שמת והניח אשה ובת, בתו יורשת את נכסיו ואשתו ניזונת מהם כתנאי כתובתה. ואם נישאת הבת זוכה בעלה בפירות נכסיה ודינו כ'לוקח', והיה ראוי לומר שלא תוכל האלמנה להיות ניזונת מהנכסים, שהרי הדין הוא שאין אשה ניזונית מנכסי בעלה שביד הלקוחות, ואף על פי כן תיקנו חכמים שתהא האשה ניזונת מנכסיו. והטעם לכך, כיון שכל מה שאמרו חכמים שאין האשה גובה מזונותיה מנכסי לקוחות הוא מפני 'תיקון העולם', שלא יפסידו הלקוחות את הכסף ששילמו על השדה, ויחששו בני אדם לרכוש נכסים, וטעם זה אינו שייך בבעל, שלא שילם באמת על נכסי אשתו אלא קיבלם ממילא בעת שנשאה, ובזה לא מנעו חכמים מהאלמנה לגבות מזונותיה מנכסים אלו, אלא אמרו שלגבי זה יהא דין הבעל כ'יורש' בנכסי אשתו, ואלמנה גובה מזונות מנכסי יורשים. וכיון שכך, הקשה רבי זירא, מה החידוש בתקנת אושא שאדם הנותן את נכסיו לבניו אשתו ניזונת מהנכסים, והרי גם בניו לא הוציאו ממון על נכסים אלו ויש לדונם כ'יורשים' עליהם, ואם לגבי מזונות האלמנה אמרו שהיא גובה מנכסי בעל בתה, הוּא וְאִשְׁתּוֹ – כשהאב ואשתו עדיין חיים, מִיבַּעְיָא – וכי יש צורך לתקן תקנה מיוחדת שתהא האשה ניזונת מהנכסים שכתב לבניו, שהיו משועבדים למזונותיה, והרי כיון שבנים אלו אינם כ'לקוחות' אלא כ'יורשים' ואין שייך לגבם תיקון העולם, יכולה אשתו להתפרנס מנכסים אלו, שהיו משועבדים למזונותיה.

מבארת הגמרא מנין לנו שאכן אלמנה ניזונת מנכסי הבת אף לאחר שנישאת וזכה בעלה בנכסים: דְּשָׁלַח רָבִין דין זה בְּאִינַּדְּתֵיהּ – באגרתו, מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ אַלְמָנָה וּבַת, אַלְמָנָתוֹ נִיזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו, כתנאי הכתובה. ואף אם נִישֵּׂאת הַבַּת, אַלְמָנָתוֹ נִיזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו. מֵתָה הַבַּת, וירש בעלה את כל נכסיה, ובכללם נכסים אלו שנפלו לה בירושה מאביה, ומעתה יש לדון האם תמשיך האלמנה ליטול למזונותיה מהנכסים, כיון שמירושת האב באו ויש לה זכות בהם, או שנאמר שהבעל כאיש נברי הוא שהרי בא לנכסים מחמת אשתו ולא מחמת האב, ואין הוא אלא כלוקח בלפי האלמנה, ולא תיטול מהם כשם שאינה נוטלת משאר הנכסים שביד הלקוחות, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן אֲחוֹתוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, עַל יְדֵי הָיָה מַעֲשֶׂה – בא לידי מעשה כזה, וְאָמְרוּ חכמים, שאף באופן זה אַלְמָנָתוֹ נִיזּוֹנֶת מִנְּכָסָיו. ועל כל פנים קשה, כיון שמבואר שאלמנתו ניזונת בכל תנאי, הוּא וְאִשְׁתּוֹ בחייו, מִיבַּעְיָא – וכי צריך לתקן שתהיה האשה ניזונת מהם.

מתרצת הגמרא: לולי תקנת אושא, מַהוּ דְּתֵימָא – הייתי אומר שיש חילוק בין המקרים, ורק הָתָם, באלמנה, הוּא שאמרו שתהא ניזונת מנכסי בתה אף אחר שנישאה, ואף אחרי שמתה הבת, משום

המשך בעמוד רו

דְּלֵיכָּא דְּמָרַח – שאין מי שיטרח בצרכיה של האלמנה, אֲבָל הָכָא – כאן, שבעלה חי, היינו אומרים דנטָרַח לְדִידֵיהּ וּלְדִידָהּ – יטרח הבעל עבורו ועבור אשתו לצורך מזונותיהם, ולא יטלו מהנכסים, קָא מַשְׁמַע לָן רבי אילעא שתיקנו חכמים באושא שגם בחיי הבעל יטלו הוא ואשתו מזונותיהם מהנכסים.

מסתפקת הגמרא: אִיבַּעְיָא לְהוּ, הִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ, אוֹ לֵית הִלְכָתָא כְּוָותֵיהּ – האם ההלכה כרבי אילעא, שהנותן נכסיו לבניו ניזון מהם הוא ואשתו, או שאין הלכה כדבריו.

מוכיחה הגמרא שאין הלכה כמותו: תָּא שְׁמַע, דְּרַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹנָתָן הֲווּ קָיְימִי – עמדו יחד, אָתָא הַהוּא גַּבְרָא גָּחִין וְנַשְׁקֵיהּ לְרַבִּי יוֹנָתָן אַכְּרָעֵיהּ – בא אדם אחד, התכופף ונשקו לרבי יונתן ברגליו, אָמַר לֵיהּ רַבִּי חֲנִינָא לרבי יונתן מַאי הַאי – מה ענינו של אדם זה, אָמַר לֵיהּ רבי יונתן, אדם זה כּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנָיו הוּא – כתב את כל נכסיו לבניו,